

Årsberetning 2005

CENTER FOR REGIONAL - OG TURISMEFORSKNING

Stenbrudsvej 55, 3730 Nexø - Bornholm - Danmark - Tel +45 56 44 11 44 - Fax +45 56 49 46 24 - E-mail crt@crt.dk

2005 set i bakspejlet	4
Udvalgte projekter fra 2005.....	5
Bestyrelsens beretning	13
Publikationer	21
Årsregnskab 2005	23
Samarbejdspartnere	27
Gæsteforskere	28
Workshops og konferencer	28
Bestyrelse pr. 31.12.2005.....	29
Personale pr. 31.12.2005	30

Center for Regional- og Turismeforskning

Center for Regional- og Turismeforskning (CRT) er beliggende på Bornholm og er en selvejende forsknings- og udviklingsvirksomhed under Bornholms Regionskommune.

Hovedarbejdsområdet er regional- og turismeforskning samt forskningsbaseret udviklingsvirksomhed målrettet udkantsområder og øregioner i Danmark og i udlandet. Centrets særlige fokusområde er regional- og turismeudvikling.

CRT blev oprettet af Forskningsministeriet i 1994 og har en medarbejderstab bestående af 17 erfarne nationale og internationale konsulenter og forskere samt et omfattende netværk med samarbejdspartnere i en række lande.

2005 set i bakspejlet

CRT tog hul på år 2005 med høje ambitioner. Tre nye medarbejdere blev ansat i efteråret 2004, og en vigtig målsætning for 2005 var fortsat at øge den eksterne indtjening og at generere et større overskud. Ligeledes skulle projektaktiviteternes fokus på østudier og regionaludvikling samt turisme og oplevelsesøkonomi yderligere skærpes. Efter et par år med mange projekter på regionalt og internationalt niveau var målsætningen for 2005 endvidere at styrke forankringen på nationalt plan.

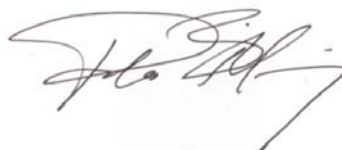
Økonomisk modvind

I årets løb blev det imidlertid tydeligt, at de økonomiske målsætninger ikke var inden for rækkevidde. Den eksterne indtjening nåede op på niveau som forventet, men omkostningerne blev væsentligt højere end planlagt. Samlet indebar dette, at CRT gik ud af 2005 med underskud, og egenkapitalen kom ned på et meget lavt niveau. En bidragende årsag til den opståede situation var, at tre store EU-projekter afsluttedes i sommeren 2005, og det viste sig vanskeligt at kompensere for disse.

Den væsentligste årsag til de økonomiske vanskeligheder skal dog findes i organisatoriske brister i projektplanlægning og intern styring. Center for Regional- og Turismeforskning har siden 2003 gennemgået en omlægningsproces fra sektorforskningsinstitution til projektbaseret forsknings- og udviklingsorganisation. Problemerne i løbet af 2005 gjorde klart, at der er et stykke vej endnu, før denne proces til fulde er gennemført. På baggrund af den opståede situation måtte CRT's ledelse tage radikale værktøjer i brug. Tre medarbejdere blev afskediget, og en plan med et strammere budget, nøjere omkostningsstyring og organisationsforbedringer udarbejdedes for 2006.

Positive udfald

Grundstenene er nu lagt for en stærkere økonomi og en mere effektiv organisation. Og set i bakspejlet har vi også meget positivt at bygge videre på fra 2005. Vore ambitioner om en yderligere styrkelse af CRT's ekspertise indenfor forsknings- og udviklingsområderne øer og perifere områders udviklingsvilkår samt turisme og oplevelsesøkonomi fik et positivt udfald. Ligeledes lykkedes det os at forbedre vores position på det nationale plan, en positiv udvikling vi bygger videre på i 2006. Et år, hvor vi ligeledes stræber efter at styrke forskningskernen i vores virksomhed og således fortsat sikre CRT's position som en kvalificeret vidensinstitution af regional betydning og international relevans.

Peter Billing

Nexø, juni 2006

Udvalgte projekter fra 2005

Bornholmske virksomheders muligheder i de nye EU-lande i Østersøregionen

Af Mikkel Toudal

Efter bestilling fra Bornholms ErhvervsCenter udarbejdede CRT i 2005 sammen med LE Consult en guide til de bornholmske virksomheder og en rapport til politiske beslutningstagere om bornholmske virksomheders muligheder i de nye EU-lande i Østersøregionen.

Projektet blev igangsat i begyndelsen af 2004 af Det bornholmske Erhvervsknudepunkt, og resultatet lå klar den 10. juni 2005 i form af en guide til bornholmske virksomheder.

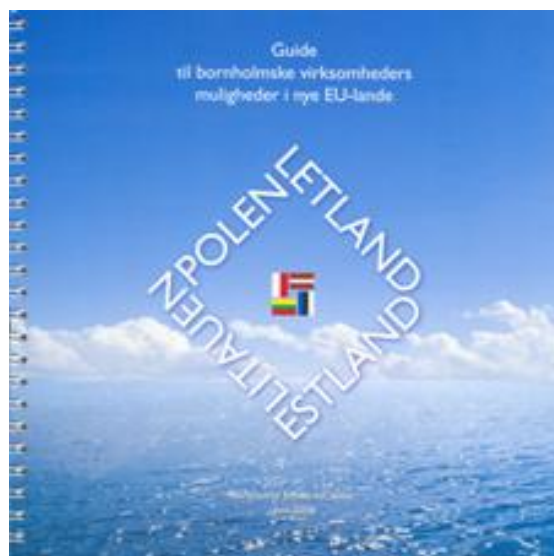
Hensigten med guiden er, at den kan tjene dels som inspiration til at undersøge forretningsmulighederne i vore nabolande og dels give den information, der er nødvendig for at tage de første skridt.

Resultater

Når man ser på de hidtidige resultater af projektet, fremhæver Bornholms ErhvervsCenter, at deres eksportrådgivning er øget mærkbart. Da guiden og rapporten blev præsenteret på et eksportseminar den 10. juni 2005, havde BEC ca. 10 virksomheder i gang i Danmarks Eksportråds konsulentstøtteordning. Nu et år efter er 23 bornholmske virksomheder i gang eller har nyligt afsluttet et forløb med eksportrådet. Så selvom projektets effekt måske endnu ikke kan måles i øget handel, er der øget interesse for området.

Der er desuden lagt op til, at Bornholms Erhvervscenter i løbet af 2006 etablerer kontakt til og tættere samarbejde med minimum to regionale erhvervscentre i det nordlige Polen.

Bornholms Regionskommune betoner, at rapportens anbefalinger indgår som et vigtigt bidrag i arbejdet med at udvikle en fremtidig strategi for kommunens internationale aktiviteter, der i højere grad skal understøtte den regionale udviklingsstrategi, som udformes af Bornholms Vækstforum.

Inden for turismeområdet medvirker Europe Direct Bornholm til markedsføringen af Bornholm i det nordlige Polen, dels ved en større turistmesse i Gdansk afholdt 7. - 9. april 2006 og dels gennem mindre målrettede tiltag i den polske region Warmia-Mazury.

Publikationerne kan fortsat fås ved henvendelse til Bornholms ErhvervsCenter på 56 95 73 00 eller info@bect.dk. Projektet blev ledet af administrator Mikkel Toudal, CRT.

Vidensbaseret turismeudvikling

- en præsentation af Platformsprojektet

Af Lene Feldthus Andersen

Baggrund

Turismen er et erhverv med mange modsætninger. Der er et stort vækstpotentiale i kraft af den øgede rejseaktivitet i hele verden, men erhvervet præges samtidig af mange små virksomheder, hvor nogle bærer præg af hobbyvirksomhed, hvilket kan hæmme adgangen til væksten. I takt med det øgede potentiale i turismen øges konkurrencen naturligvis også. Destinationer med mange års erfaring som rejssemål arbejder i dag meget bevidst og målrettet med udvikling. Det stiller særlige krav til samarbejde indenfor turismen og anvendelsen af viden i udviklingen af turismen.

Behovet for samarbejde har længe været erkendt på Bornholm og er også i vid udstrækning blevet fremmet af det regionale turismeudviklingselskab Destination Bornholm ApS. Samtidig har Bornholm siden 1994 været hjemsted for Center for Regional- og Turismeforskning. CRT er gennem årene i stigende grad blevet opmærksom på sit bidrag til udviklingen af Bornholm og har i dag som målsætning at være en positiv kraft på Bornholm. Fx var der oprindeligt i praksis intet samarbejde mellem Destination Bornholm og CRT. I dag er destinationen næst efter Bornholms Regionskommune nok den hyppigste bornholmske samarbejdspartner for centret.

Fra idé til projekt

Det var på denne baggrund, at Center for Regional- og Turismeforskning og Destination Bornholm i 2002 sammen udviklede projektet *En platform for vidensbaseret udvikling af turismeerhvervet på Bornholm*, i daglig tale blot *Platformsprojektet*. Projektet løb fra maj 2003 til udgangen af 2005 og var finansieret af Den Europæiske Socialfond. Projektet havde til formål at fremme anvendelsen af viden i udviklingen af turismen på Bornholm gennem et samarbejde mellem Destination Born-

holm, CRT og turismevirksomheder på Bornholm. Konkret sigtede Platformsprojektet mod at udvikle enten eksisterende eller nye produkter inden for turismen på Bornholm.

Temaer og arbejdsområder

Alle aktører i projektet var med til at udvælge en række centrale temaer og arbejdsområder, som projektet skulle koncentrere sig om:

- Viden og værktøjer
- Den fleksible pakkerejse
- Kunst og kultur
- Gastronomi
- Golf

Der blev efterfølgende dannet en arbejdsgruppe for hvert tema med deltagere fra Destination Bornholm, CRT og turismevirksomheder. Arbejdsgrupperne opstillede hver især egne mål og arbejdsplaner for projektforløbet.

Resultater

Aktiviteterne i projektet førte frem til en række resultater, hvis frugter nu begynder at kunne høstes. Deriblandt:

- **Den fleksible pakkerejse**

I kølvandet på Platformsprojektet er opstået et nyt projekt med det formål at skabe et bookingsystem til integrering af forskelligartede turismeydelser i én pakke.

- **Værktøjskassen**

En lang række faktabokse på tre sprog om bornholmske forhold af relevans for turismen. Desuden gode råd, små artikler og nyttige links om medarbejderudvikling, projektarbejde, kundeundersøgelser og meget andet målrettet turismeerhvervet. Det hele er tilgængeligt på www.destinationen.dk.

- **Attraktionsprojektet**

Et netværksprojekt mellem Bornholms kultur- og kunstmiljø, turistattraktioner og turisterhverv med henblik på kompetence- og produktudvikling. Et projekt afledt af *Kunst og Kultur* arbejdsgruppens arbejde med et produktkatalog for kunst- og kulturattraktionerne på Bornholm.

- **Golfpakker**

Nye pakkerejsetilbud. Udviklet og udbudt i samarbejde mellem rejsearrangører, overnattingssteder og golfbaner.

Erfaringer

Projektet var en lang læring for alle deltagere, men ikke mindst for CRT, der høstede værdifulde erfaringer om forudsætninger og succeskriterier for samarbejde med turismens private aktører. Set i bakspejlet var projektet med til at styrke og udbygge netværket blandt bornholmske turismeaktører i bredeste forstand.

DEN EUROPÆISKE UNION

Den Europæiske Socialfond

GEDERI - Good Practice in Island Management

Af Anna Pallikaras

Projektet GEDERI (fransk akronym for *Gestion et Développement des Régions Insulaires*) blev udviklet af CPMR/Økommissionen i et samarbejde mellem offentlige embedsmænd (og andre repræsentanter) fra øregioner i Europa. Efter aftale med Bornholms Regionskommune (BRK) fik CRT mulighed for at repræsentere Bornholm i projektet, som blev bevilget som et Interreg IIIC Syd projekt i begyndelsen af 2004.

I projektet indgik elleve øregioner fra alle hjørner af Europa: Gotland, Åland, Bornholm, Western Isles, Balearerne, Korsika, Sardinien, Sicilien, Gozo, de Ioniske Øer og Kreta. Projektets målsætning var at kortlægge og formidle *best practices in management and development of island regions*. Der blev fokuseret på en række udvalgte temaer, heriblandt turisme, affolkning, videregående uddannelse, arbejdsmarkedet og adgang til offentlige ydelser såsom sundhedsvæsenet. CRTs engagement var især koncentreret om temaet turisme, hvor centret fungerede både som projektleder og som leverandør af videnskabelige analyser.

Turismeseminar på Hotel Fredensborg

Som en væsentlig del af projektet, blev der organiseret seminarier omkring hvert tema, hvor repræsentanter for de forskellige øer diskuterede og

udvekslede erfaringer omkring forskellige problemstillinger.

Således planlagde og gennemførte CRT som ansvarlig for projektets turismetema et seminar på Fredensborg Hotel den 26. – 27. maj 2005 under temaet *Sustainable Tourism* (bæredygtig turisme). I seminaret deltog 15 projektpartnere fra otte øregioner, og derudover deltog medarbejdere fra BRK samt relevante turismeaktører fra Bornholm.

På baggrund af turismeseminarer har Dimitri Ioanides skrevet en videnskabelig artikel om bæredygtig turisme. Turismeseminarer medvirkede også til, at CRT i sensommeren 2005 blev drivende i diskussioner med Bornholms Regionskommune om en turismestrategi for Bornholm. Et projekt, der blev igangsat i oktober 2005.

I kølvandet på GEDERI

GEDERI skulle efter planen have været afsluttet i 2007 og skulle udmønte sig i et antal kvalificerede policy anbefalinger, som CPMR kunne anvende i sine bestræbelser for at påvirke EUS regionalpolitik til fordel for øer og maritime regioner. Men pga. administrative forseelser som enkelte regioner gjorde projektlederen Eurisles opmærksom på, og som ikke kunne løses hurtigt og nemt, besluttede CPMR at afslutte projektet før tid. Projektet fik således dødsstødet i slutningen af 2005.

Til trods for at GEDERI i dag formelt er afsluttet, gik dele af projektet, bl.a. CRT's turismeseminar, så godt, at de resterende deltagerregioner var ind-

stillet på at finde en måde, hvorpå nye aktiviteter kunne rejse sig af asken.

Der er således planlagt et turismeseminar på Mallorca i november 2006, og man forventer at afholde et seminar på Sardinien med temaet affolkning ligeledes i løbet af 2006. Det er dog endnu uafklaret, hvordan man sikrer videreførelse og fortsat vedligeholdelse af en omfattende database med statistik om øer, som blev opbygget i løbet af GEDERI-projektet.

Bornholmske erfaringer

- borgerforeningernes rolle efter kommunesammenlægningen

Af Anders Hedetoft

I andet halvår af 2005 gennemførte Center for Regional- og Turismeforskning et forskningsprojekt for Bornholmske Borgerforeningers Samvirke om bornholmske borgerforeningers rolle efter kommunesammenlægningen på Bornholm.

Forskningsprojektet har påkaldt sig stor interesse i det øvrige land, hvor strukturreformen vil betyde tilsvarende kommunesammenlægninger som dem, vi har været igennem på Bornholm. Hvor der tilsvarende vil blive længere til politikerne og behov for at agere proaktivt i lyset af den nye situation, der er på vej. Sådan blev projektet præsenteret af Jørgen Hammer, formand for Bornholmske Borgerforeningers Samvirke og for Nyker Borgerforening, i formandsberetning ved samvirkets generalforsamling i marts 2006.

Indsamling af viden

Den bornholmske kommunesammenlægning fandt sted primo 2003, og derfor er der nu gjort en række praktiske erfaringer med, hvorledes en kommunesammenlægning påvirker relationen mellem kommune og lokalsamfund. Formålet med projektet har været at indsamle og systematisere denne viden i en række praktiske anbefalinger.

Projektet bygger på interviews med de bornholmske borgerforeninger, politikere og andre relevante aktører. Essensen i projektet har været at afdække, hvorledes og i hvilket omfang man har følt, at de bornholmske borgerforeninger og lokalsamfund har tilpasset sig den nye situation efter kommunesammenlægningen.

Bornholms Regionskommune har på både politisk og administrativt niveau været gennem en omfattende omstillingsproces i forbindelse med nedbrydningen af de gamle organisationer og etable-

ringen af en helt ny. I den forbindelse er det faktisk overraskende, hvor gnidningsfrit processen har forløbet i relation til lokalsamfundene. Langt hovedparten af borgerforeningerne er meget godt tilfreds med deres relation til den nye regionskommune, og de har oplevet en oprigtig interesse og opmærksomhed på både politiske og administrativt niveau.

Praktiske anbefalinger

Projektets centrale output er en række konkrete, praktiske anbefalinger til, hvordan borgerinddragelse og hensynet til landdistrikterne kan tilgodeses. De gode råd er henvendt til de nye storkommuner såvel som borgerforeningerne i kommunerne. En fuldstændig gennemgang af disse råd er der ikke plads til her, men et par af de væsentligste skal fremhæves:

Alle byer har brug for et organ, der kan repræsentere dem overfor den nye kommune

I byer og lokalområder er det vigtigt, at der sikres en organisation, der fremover kan repræsentere lokalområdet overfor den nye kommune. Dette er af væsentlig betydning både for lokalområdet og for kommunen, som har brug for en forhandlings- og dialogpartner for området.

Lokalområder skal have frihed til selv at vælge organisationsmodel

Storkommunen skal ikke – af administrative hensyn - presse en bestemt organisationsmodel ned over byer og lokalsamfund. Græsrodsarbejdet må respekteres, så fungerer det bedst.

Udlægning af opgaver giver ansvar og fremmer kompetencen

Kommunen har mulighed for at lægge opgaver og ansvar ud til lokalsamfundene. Dette vil revitalisere det lokale arbejde og engagement, hvilket kan være af stor (også psykologisk) betydning i en sammenlægningsperiode, hvor borgerne kan opleve, at der bliver længere til de politiske beslutningstagere. Men de bornholmske erfaringer viser, at kommunen skal være opmærksom på ikke at lægge praktiske arbejdsopgaver ud til lokalsamfundene i et for hastigt tempo.

Høringsret men ikke beslutningsret

Generelt er borgerforeningsmedlemmer ikke interesseret i formel beslutningsret. Borgerforeningerne og lokalsamfundene ønsker at være med i selve processen og have indflydelse på udformningen af de initiativer, der påvirker lokalrådets udvikling.

Kommunesammenlægning reducerer ikke nødvendigvis kontakten mellem kommune og lokalsamfund

Det er hævet over enhver tvivl, at kommunen under et har høstet megen goodwill ved at praktisere en dialogorienteret politik. Dette er blevet opfattet som et oprigtigt ønske fra politisk og administrativ side om at komme i dialog med og sikre indflydelse til lokalsamfundene. Samtidig er der dog også skabt store forventninger i lokalsamfundene - kommunens dialogsgørende politik har medført, at

borgerforeningerne nu forventer at kunne se konkrete resultater af deres indspil.

Etablering af netværk mellem lokalsamfund indenfor den nye kommunegrænse

De bornholmske erfaringer viser, at lokalsamfundene har behov for et formelt samarbejdsforum, som kan tillægges formel kompetence. Og storkommunen vil tilsvarende have behov for ét sted/én organisation, hvor den kan henvende sig med forskellige spørgsmål og problemstillinger i relation til borgerinddragelse.

I de lokalhistoriske gemmer

Borgerforeningsprojektet var finansieret via Indenrigs- og Sundhedsministeriets Landdistriktpulje. Den afsluttende projektrapport, *Bornholmske Erfaringer – borgerforeningernes rolle efter kommunesammenlægningen*, blev udarbejdet i samarbejde med Konnect Kommunikation i Nexø. Rapporten er illustreret med billeder og andet materiale fra borgerforeningernes virke fra 50'erne og frem til i dag, som en række af Bornholms lokalhistoriske arkiver beredvilligt stillede til rådighed. Rapporten blev distribueret bredt i kommunalt og lokalpolitisk regi på såvel Bornholm som i det øvrige Danmark.

Bothnian Arc Action

- grænseoverskridende turismesamarbejde i Den Botniske Bugt

Af Per Åke Nilsson

I 2002 modtog CRT en forespørgsel vedrørende deltagelse i et projekt med fokus på udvikling af turismen, specielt vinterturismen, i Den Botniske Bugt. Formålet var at præsentere og markedsføre området som én destination – et område med et tilfrosset hav, hvilket knapt findes i andre bebyggede områder i verden. Bothnian Arc-projektet blev igangsat i 2002 og afsluttet i 2005. Projektet var en opfølgning på et tidligere projekt, der havde til formål at skabe en bedre infrastruktur rundt om Den Botniske Bugt.

Dansk deltagelse

CRT's deltagelse i projektet havde to formål. For det første kunne de danske forskere tegne et billede af området set udefra, hvilket var særdeles nyttigt for, hvordan man formulerede billedet af området som en destination. For det andet kunne dansk medvirken udbrede projektets resultater videre og bredere end ellers muligt. Foruden Per Åke Nilsson, som var projektansvarlig, involverede CRT's medvirken i projektet også Tage Petersen, Dimitri Ioannides, Carl Henrik Marcussen og Kristine Munkgaard Pedersen. Man kom overens med følgende rolle for CRT's medvirken i projektet:

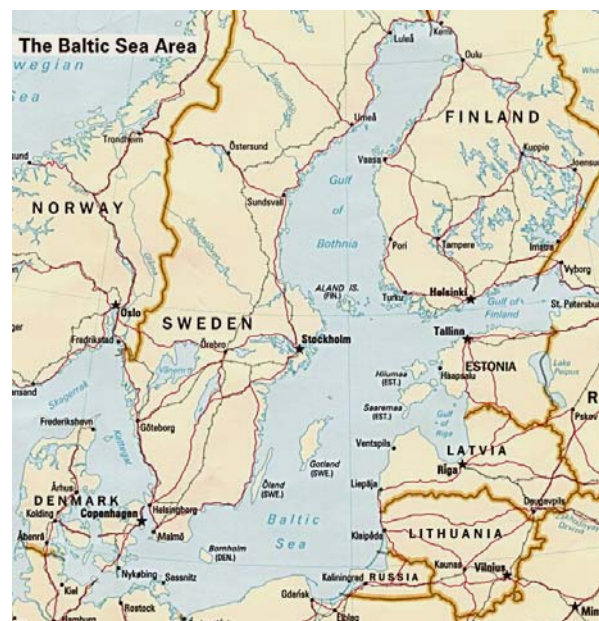
- At følge projektet med fokus på grænseoverskridningsproblematikken
- At medvirke i arbejdet med produktudvikling og markedsføring af området
- At formidle projektets resultater til den akademiske arena gennem artikler i videnskabelige tidsskrifter og via præsentationer på konferencer.

Fokus på formidling

Det fornemste eksempel på, hvordan resultaterne har spredt sig, er den artikel i *Tourism Geographies*, som Dimitri Ioannides, Per Åke Nil-

son og Peter Billing fik godkendt til publicering i maj 2006. Artiklen handler om grænseoverskridende samarbejde inden for turisme i forskellige regioner i verden, men hovedsageligt med fokus på grænsen mellem Finland og Sverige i den nordlige del af Den Botniske Bugt. Frem for alt belyses problemet med to jævnbyrdige regioner, som vil samarbejde, men hvor der på nationalt niveau savnes incitament for samarbejde.

Den danske rolle i projekt Bothnian Arc er blevet belyst ved et antal seminarer inden for rammerne af projektet, herunder Tornio 2003 (Per Åke Nilsson) og Piteå 2004 (Per Åke Nilsson, Carl Henrik Marcussen og Kristine Munkgaard Pedersen). Uden for projektets rammer er den danske rolle også blevet belyst, nemlig i Philadelphia, USA, 2004 (Dimitri Ioannides ved *Association of American Geographers International Conference*) og Xishuangbana, Kina 2005 (Dimitri Ioannides og Peter Billing ved *Border Tourism Conference*).

Frugtbart projektsamarbejde

Projektet har også skabt gevinster i samvirke med andre projekter. Et sådant var en undersøgelse af Luleå Skærgård ud fra et rekreationssynspunkt, som led i Rose-Marie Ankres doktorafhandlingsarbejde ved Mittuniversitetet i Östersund, Sverige. Dette initiativ blev taget vel imod af projektet,

eftersom det gav en ekstra belysning af området som vinterdestination, som ellers ikke havde været mulig.

Rose-Marie Ankre præsenterede sit arbejde ved Nordisk Turismeforskersymposium 2004 i Ålborg og har sammen med Per Åke Nilsson skrevet et kapitel i en bog som udkom i april 2006 med titlen *Extreme Tourism: Lessons from the World's Cold Water Islands* redigeret af Godfred Baldacchion, University of Prince Edward Island, Canada. Kapitlet behandler først og fremmest samspillet mellem en skrøbelig natur, en næsten negligeabel lokalbefolkning, et stærkt turistrykind i løbet af sommeren og nærheden til en større by med en befolkning, der betragter skærgården som deres rekreative base.

Projekt Bothnian Arc har også samarbejdet med et EU-projekt med titlen *Sea Gull*, der havde til formål at knytte et antal havne i Østersøen sammen gennem samarbejde indenfor blandt andet turismesektoren. Bothnian Arc-projektet havde som et af sine mål at skabe et marked for krydstogtturisme i Den Botniske Bugt, og det faldt derfor naturligt at etablere et samarbejde med Sea Gull-projektet. Dette samarbejde resulterede dels i rapporter af Carl-Henrik Marcussen og af Per Åke Nilsson og dels i præsentationer ved flere konferencer (Nordisk Turismeforskersymposium Ålborg 2004 og Akureyri 2005 ved Per Åke Nilsson).

Kristine Munkgaard Pedersen har skrevet et upubliceret arbejde, som berører atypiske destinationer og deres tiltrækningskraft på atypiske turister med udgangspunkt i Den Botniske Bugt som destination og turister fra Mellem- og Sydeuropa.

Dimitri Ioannides og Tage Petersen har også medvirket i en endnu ikke publiceret markedsanalyse, som har til formål at kortlægge projektets påvirkning på de lokale turismeaktørers ageren.

Endelig skal det nævnes, at Per Åke Nilsson også har skrevet to rapporter, som berører områder der grænser op til den Botniske Bugt, nemlig Hvideha-

vet og den nordnorske kyst. Den første rapport omhandler turismeindustriens status i den russiske republik Karelen og potentialer for samarbejde med områderne omkring Den Botniske Bugt. Den anden rapport kortlægger Hurtigruten, den norske kystfærgetransport fra Bergen til Kirkenes, og de erfaringer man kan trække på herfra i forbindelse med lignende initiativer i Den Botniske Bugt.

Gevinster og erfaringer

I forlængelse af projektet har CRT positioneret sig inden for kystturismen som forskningsfelt.

Projektet har tillige været et interessant studie set ud fra et planlægningsperspektiv. Det var et tydeligt top-down-projekt, og således har projektet stødt på vanskeligheder i forbindelse med svingende engagement og deltagelse fra deltagervirksomhedernes side. På den anden side var projektet næppe blevet skabt, hvis ikke initiativet var taget oppefra.

Bestyrelsens beretning

Indledning

Center for Regional- og Turismeforskning har siden 2003 været en selvejende institution. Centrets nuværende grundbevilling er finansieret af en finanslovsbevilling til projekter på Bornholm. Denne bevilling har Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling (VTU) og Bornholms Regionskommune indgået aftale om anvendelsen af. CRT har derefter indgået en aftale med regionskommunen om, at centret skal opfylde aftalen på vegne af regionskommunen. Centret har til formål:

1. at udføre forsknings- og udviklingsarbejde på områder, hvor CRT har eller kan få en selvstændig national placering og international gennemslagskraft.
2. at drive forskningsbaseret udviklingsvirksomhed, der kan fremme turisme og regionaludvikling.

Bestyrelsen afgiver hermed sin beretning for 2005. Som i de foregående år har bestyrelsen bestået af 11 medlemmer. Der er afholdt tre møder, hvoraf mødet i november var det sidste i den siddende bestyrelse. Ved dette møde behandledes indgående den uheldige økonomiske situation som opstod i løbet af året, hvor centret til trods for at det forventede indtjeningsmål blev opnået afsluttede året med et væsentligt underskud grundet alt for høje omkostninger. Bestyrelsen påpegede behovet for en stærkere økonomisk kontrol og styring og opfordrede til besparelser på såvel personale- som omkostningssiden. Der var dog også enighed om, at CRT i 2005 fortsat har vist fremgang for så vidt angår gennemførelsen af vigtige forsknings- og udviklingsprojekt såvel lokalt, nationalt som internationalt. Det er bestyrelsens vurdering, at de vedtagne besparelser skærper forudsætningerne for, at CRT med øget effektivitet fortsætter videreudviklingen af sine aktiviteter.

Finanslovsbevillingen 2005

På Bornholm udfylder CRT en strategisk funktion som videnscenter og har med den statslige bevilling som grundlag igangsat et antal projektaktiviteter. Den langsigtede målsætning med disse aktiviteter er at sikre og medvirke til:

- at Bornholm har et institutionaliseret vidensmiljø, som på et antal strategiske områder er nationalt og internationalt konkurrencedygtigt, og
- gennem denne position og disse kompetencer producerer og formidler viden, som kan medvirke til at styrke Bornholms komparative konkurrenceevne både nationalt og internationalt.

Centrets hovedbevilling er i 2005 givet som en projektbevilling på 5,5 mio. kr. fordelt på tre hovedprojekter, hvorunder alle centrets projekter er hjemmehørende:

1. Ø-studier og regionaludvikling
2. Turismeforskning og -udvikling
3. Uddannelser.

Målsætningen i CRT's budgetplan for 2005 var en øget ekstern indtjening på 2,5 mio. kr. dvs. 8 mio. kr i samlede indtægter. Dette lykkedes over al forventning, med en ekstern indtjening på 4 mio. kr. blev de samlede indtægter på 9,5 mio. kr. Dette indebar, at VTU-bevillingens andel af finansieringsgrundlaget blev på 58%, hvilket var væsentligt mindre end de forventede 69 %, men dog en smule højere end i 2004 (53 %).

VTU-bevillingen er af afgørende betydning for mulighederne for at udvikle nye projektidéer og skrive projektansøgninger, hvilket også inkluderer resourcekrævende strategisk netværksarbejde med blandt andet universiteter og andre forskningsinstitutioner såvel nationalt som internationalt. 3,1 mio. kr. (56 %) af den samlede VTU-bevilling på 5,5 mio. kr. er i 2005 anvendt på denne type generelle forberedelser.

Projektaktiviteter

Projektaktiviteten er i 2005 udvidet således, at der i løbet af året sammenlagt var hen mod 40 projekter i gang. Projekterne befinder sig i et dynamisk spændingsfelt mellem forskningsbaserede versus udviklings- og konsulentorienterede projekter, lokale/regionale versus internationale projekter og endelig korte (måneder) versus længere projekter (3-4 årige). I det følgende præsenteres et udvalg af større projekter, som afsluttedes, har været i gang eller blev startet op i løbet af året.

Afsluttede projekter

Ø-netværk for forskning og udvikling

Projektet blev igangsat i 2003 og afsluttet i august 2005 og har sigtet mod, at der på Bornholm skabes et forsknings- og udviklingsmiljø inden for østudier og regionaludvikling på europæiske øer. Projektet delfinansieredes af Mål 2-midler og har dannet rammen for de øvrige øprojekter på CRT. I projektets første år var indsatsen primært rettet mod at placere Bornholm i relevante internationale netværk. I 2005 blev en afsluttende netværkskonference afholdt på Bornholm d. 23. -24. april. I konferencen deltog tre internationalt førende forskere indenfor østudier, et antal af CRT's medarbejdere samt repræsentanter for de øer som indgår i B7-samarbejdet dvs. Bornholm, Gotland, Åland, Huimaa, Sareema, Øland og Rügen (de to sidstnævnte var dog ikke repræsenteret). Konferencen fokuserede på koblingen mellem viden/forskning og regionaludvikling på øer. Projektet afrapporteredes i slutningen af juli, og rapporten bekræftede, at projektet har haft stor betydning for at opbygge den platform, som giver CRT og Bornholm et stærkt internationalt fodfæste indenfor området *østudier og udvikling*.

Two Nations for the Price of One

Det treårige forskningsprojekt *Ø-Forsk - Two Nations for the Price of One - Tourism and the Experience Economy in the Oresund Region* afsluttedes i 2005. Projektet blev gennemført i samarbejde med Campus Helsingborg/Lunds Universitet og Handelshøjskolen i København. En væsentlig

del af projektet har omfattet arbejdet med den videnskabelige antologi *Experiencescapes*, som blev publiceret i marts på CBS Press og præsenteret ved den årlige nordiske turismekonference på Island i september. I løbet af 2005 indledtes også arbejdet med at producere et antal nye videnskabelige artikler inden for temaet *In the Shadow of the Big City*. Et vigtigt aspekt af projektet har været at styrke udviklingen af turismeforskning på respektive sider af Øresundsregionen. Dette netværk fortsætter sit virke også efter projektets afslutning.

Bothnian Arc

Et andet stort turismeprojekt, der afsluttedes i løbet af året er Interreg IIIB-projektet *Bothnian Arc*, der blev igangsat i 2002 og sigtede mod at udvikle bæredygtig turisme i et transregionalt koldvandsområde (Sverige/Finland). Fra CRT deltog fire forskere. CRT's rolle i projektet har været at tilføre mere generelle erfaringer, der matcher projektets problemstillinger herunder grænseoverskridende destinationsudvikling, profilering, virksomhedsudvikling m.v. Desuden har CRT forankret og dokumenteret projektet videnskabeligt. Projektet afsluttedes formelt i begyndelsen af foråret og til afslutningskonferencen udarbejdede og præsenterede CRT en samlet rapport over centrets mange aktiviteter i projektet. Samlet set har deltagelsen i projektet fastholdt og underbygget CRT's muligheder og anseelse i Nordsverige og giver dermed gode muligheder for nye projekter i området.

Platform for vidensbaseret udvikling af turismeerhvervet på Bornholm

Projektet blev bevilget støtte fra regionale Mål 2 midler (Socialfonden) i 2003 og afsluttedes i sommeren 2005. Det toårige projekt har sigtet mod etablering af et interaktivt samarbejde og udbytte mellem CRT's produktion af forskningsbaseret viden og turismeerhvervets behov for kompetence- og produktudvikling. I 2005 blev produktudviklingsprocessen, hvor virksomhederne identificerede nye produkter og konceptudviklede disse, fuldført. Derudover arbejdede virksomhederne med en række tværgående aktiviteter, der havde til

formål generelt at styrke vidensgrundlaget i turismen på Bornholm. De omfattende aktiviteter inkluderede:

- en rapport over fokusgruppeinterviews blandt potentielle danske golfturister
- lancering af golfpakkerejser
- udvikling af et koncept for bedre digital markedsføring og formidling af attraktionernes arrangementer og tilbud til grupper
- udvikling af en værktøjskasse for turismevirksomheder med redskaber til diverse markeds- og kundeundersøgelser, vurdering af effekten af forskellige tiltag, efteruddannelsestilbud osv.
- seminarer og fælles studietur for projektets deltagere
- tilvejebringelse af finansiering af et projekt til udvikling af en database til styring, formidling og salg af turismeydelser til pakkerejser udover transport og ophold.

Projektet blev afsluttet i efteråret 2005 med et evaluerings- og afslutningsmøde med projektets deltagere.

Helhedsorienteret udvikling og delregionale roller i Øresundsregionen

Projektet, som indledtes i 2004 og afsluttedes i løbet af 2005, var et Interreg IIIA udviklingsprojekt, hvor partnerne bestod af danske og svenske medlemmer af Øresundskomiteen. CRT udførte analyseopgaver på konsulentbasis og producerede bl.a. en rapport med forslag til mulige, strategiske indsatsområder/projekter til fremme af en helhedsorienteret udvikling af Øresundsregionen, hvilket var i fokus for en konference i Lund i juni måned. Endvidere stod CRT bag en inspirationsrapport, som tog udgangspunkt i nyere studier vedrørende regionale udviklingsdynamikker mellem center- og periferiområder, der indgik i underlagsmaterialet for den afsluttende workshop i København i december under overskriften *Øget*

samspil mellem Øresundsregionens delområder - sådan gør vi!

Bornholmske virksomheders muligheder i de nye EU-lande i Østerregionen

Projektet blev finansieret af Bornholms Erhvervs-Center og gennemført fra oktober 2004 til juni 2005 i samarbejde med LE Consult. Projektet belyste samhandelsmulighederne mellem Bornholm og de nye EU-lande i Østersøregionen og resulterede i to publikationer: en guide til bornholmske virksomheder og en rapport primært henvendt til det politiske og administrative system. Publikationerne blev præsenteret på et seminar i Nexø i juni 2005, hvor også Udenrigsministeriet deltog.

Borgerforeningernes rolle efter kommunesammenlægningen på Bornholm

Borgerforeningsprojektet gennemførtes på vegne af Bornholmske Borgerforeningers Samvirke og med finansiering fra Indenrigsministeriets Landdistriktspulje. Formålet med projektet var at undersøge kommunesammenlægningens betydning for borgerforeningernes rolle. Hvilke tiltag er der gjort / kan der gøres for at sikre de enkelte lokalområder medindflydelse på de demokratiske beslutninger? Projektets resultater er samlet i:

1. En række generelle erfaringer, som kommuner og borgerforeninger i det øvrige land vil kunne benytte.
2. En række konkrete anbefalinger til kommunen.
3. En række anbefalinger til borgerforeningerne.

Undersøgelsens resultater blev publiceret i oktober 2005.

Insulære arbejdsmarkeder på nordiske øer

Projektet var delfinansieret af Nordisk Ministerråd og gennemføres i samarbejde med Nordregio, der i fællesskab med CRT udgjorde projektledelsen. Projektet er et komparativt studie af arbejdsmarkeds- og erhvervslivsvilkår og udvikling på Bornholm, Gotland, Åland, Island, Færøerne og Grønland. I 2005 har CRT's indsats været koncentreret

om koordinering af forskningsteamet, afholdelse af et projektarbejds møde samt indsamling af data til den bornholmske case. Projektet afsluttedes med en konference på Island i april samt med udgivelse af en forskningsrapport i september 2005.

Igangværende projekter

EURODITE - Regional Trajectories in the Knowledge Economy - A Dynamic Model.

I slutningen af 2004 fik det internationalt konsortium, hvor CRT indgår, en forskningsbevilling fra EU's 6. rammeprogram. CRT's planlagte bidrag til forskningsprojektet fokuserer på turisme- og fødevarerhvervets konkurrencesituation og udviklingsmuligheder i vidensøkonomien. Casene vil bl.a. omfatte Bornholm og vil dermed både give vigtig ny viden om øsamfund og samtidigt bidrage til de erhvervsstrategiske overvejelser på Bornholm. Projektet, der samler knap 30 kvalificerede forskere fra velrenommerede forskningsinstitutioner, vil bidrage til CRT's position i det internationale regionalforskningsmiljø og give centret mulighed for at gennemføre et flerårigt projekt af forskningsmæssig karakter.

GEDERI - Good Practice in Island Management and Development

Projektet iværksattes formelt den 1. oktober 2003 og løber frem til 2007. CRT repræsenterer i projektet Bornholm, der sammen med Åland og Gotland i dette projekt defineres som en øregion. Sammenlagt deltager 10 europæiske øregioner. Projektet sigter mod at identificere gode praktikker og erfaringer indenfor et antal strategiske udviklingsområder for europæiske øer, og turisme er blevet udvalgt som et centralt udviklingsområde. Dette område har CRT fået ansvaret for med assistance af Gotland og de Baleariske Øer. CRT har til opgave at være international ekspert for temaet *Sustainable Tourism*, under hvilket der er planlagt tre større konferencer. Den første gennemførtes på Bornholm i maj 2005 med 15 deltagere fra otte øregioner i Europa. Derudover deltog repræsentanter fra Bornholms Regionskommune samt relevante turismeaktører fra Bornholm. En rapport blev pro-

duceret af Michel Biggi (Eurisles), Dimitri Ioannidis og Peter Billing. CRT har iværksat et samarbejde med Balearerne og Gotland, som efter planen også skal afholde seminarier om bæredygtig turisme i henholdsvis maj 2006 og maj 2007. Projektet giver blandt andet mulighed for, at CRT kan indlede et tæt samarbejde med Eurisles, der er Island Commissions analyseinstitut på Korsika.

Baltic Business Development Network

Interreg IIIB-projektet *Baltic Business Development Network* blev godkendt ved indgangen af året og handler om etableringen af et virtuelt netværk af regionale rådgivnings- og udviklingsinstitutioner i Østersø-regionen, der skal yde assistance til mindre virksomheder i forbindelse med internationalisering. Projektets lead partner er Baltic Business School, Kalmar Högskola. CRT skal levere arbejde inden for to working packages, hvoraf den ene skal bistå projektet med forskningsmæssige analyser, og den anden med mere praktisk-konkrete funktioner i forhold til opbygningen af nævnte netværksorganisation.

Kultur- og oplevelsesøkonomi i nordiske landdistrikter

NordFram, Nordisk Ministerråds arbejdsgruppe vedrørende fremtidens nordiske jordbrug og kulturlandskab, bad i løbet af 2005 CRT om at gennemføre en analyse af kultur- og oplevelsesøkonomi i landdistrikterne i de nordiske lande. Projektet skal gennem udvalgte cases undersøge det mulige indhold i og de mulige perspektiver af kultur- og oplevelsesøkonomi i nordiske landdistrikter. Projektet igangsattes i november og afsluttes ifølge planen med en rapport i maj 2006. CRT er inviteret til at fortælle om projektets resultater på Nordisk Ministerråds sommermøde i Bodø, Norge i juli 2006.

Neringa - Development of Sustainable Tourism

Udviklingen af projektet blev igangsat i efteråret 2004 i et samarbejde mellem CRT, Bornholms Regionkommune og forskellige offentlige og private aktører på det Kuriliske Næs, Litauen. Det primære formål var at udvikle en turismeudviklingsplan for Neringa Kommune med aktiv medvirken fra en

række regionale og nationale aktører. Projektet delfinansieres via Nordisk Ministerråd, Projekt Baltisk Uddannelsesø (Indenrigsministeriet) og med medfinansiering af projektpartnerne Bornholms Regionskommune, Neringa Kommune og CRT. Projektet opnåede imidlertid ikke finansiel støtte fra PHARE og projektet kunne derfor kun gennemføres med finansiering fra den litauiske og den danske stat. Dette medførte, at projektet får et langt mindre omfang end planlagt. Det reviderede projekt består blandt andet af en efterspørgselsanalyse, en udbudsanalyse samt udarbejdelse af et notat med anbefalinger til Neringa Kommune og kommunens erhvervsorganisationer med henblik på udarbejdelse af en udviklingsstrategi for turismebranchen i regionen. Projektet afsluttes i begyndelsen af 2006.

Barrierer og potentialer for vækst på Bornholm

I samarbejde med Teknologisk Institut fik CRT i løbet af efteråret en analyseopgave for Det midlertidige vækstforum for Bornholm. Formålet med undersøgelsen er at få afdækket vækstpotentialer og barrierer for vækst i konkrete virksomheder. Målet er, at vækstforummet på baggrund af kortlægningen hurtigt skal kunne sætte gang i en fokuseret udviklingsindsats. Fem brancher, der i høj grad afsætter deres produkter eller serviceydelser uden for Bornholm, er blevet udvalgt til at deltage i undersøgelsen. Det drejer sig om brancherne fødevarerproduktion, turisme og oplevelsesøkonomi, maskiner og teknik, bygge og anlæg samt transporterhvervet. Projektet forventes afrapporteret i marts 2006.

Fart på Lokale Fødevarer – et samarbejde mellem Bornholm og de danske småøer

Projektet løber fra oktober 2005 til marts 2006. Projektet er udviklingsorienteret og baseret på erfaringsudveksling mellem fødevarerproducenter på Bornholm og de danske småøer, Leader + koordinatorene fra begge regioner samt CRT. Projektet indeholder to workshops med fokus på produktion og salg af lokale kvalitetsfødevarer samt diskussion om fremtidige strategier for produktudvikling. Derudover skal disse workshops give deltagerne (tre –

fem små fødevarerproducenter fra henholdsvis småøerne og Bornholm) lejlighed til at møde hinanden og ikke mindst skabe kontakt på tværs af virksomhederne. Projektet afsluttes med en rapport i form af et idékatalog med et antal virksomhedscases. Projektet har fået støtte fra LEADER +, Bornholms Regionskommune samt Skov- og Naturstyrelsen.

Turismestrategi for Bornholm

Inden for rammerne af Det midlertidige vækstforum for Bornholm har CRT fået til opgave at udarbejde grundlaget for en omfattende og bredt forankret turismestrategi for Bornholm. Arbejdet baseres på en aktiv medvirken fra såvel private som offentlige aktører og skal være færdigt i sin helhed medio 2006.

Bornholms Akademi og øvrige uddannelsesinitiativer

Inden for rammerne af Bornholms Akademi, der arbejder for at formidle samarbejde mellem de bornholmske uddannelsesinstitutioner samt tiltrække nye uddannelser til Bornholm, engagerede CRT sig i foråret på konsulentbasis, hvor CRT og akademiet deler en medarbejder. Opgaven er et analysearbejde med henblik på at belyse forskellige samarbejdsmodeller for de bornholmske uddannelsesinstitutioner spændende fra en fortsat løs samarbejdsmodel til en egentlig fusionering af institutioner til én institution under Undervisningsministeriet. Arbejdet afsluttes i foråret 2006.

I forbindelse med udvikling af videregående uddannelser var CRT i 2005 endvidere involveret på rådgivende basis og fungerede som sparringspartner i forskellige fora. I ViTUS-sammenhæng diskuteredes de forskellige uddannelsesinitiativer, som de øvrige deltagere i ViTUS-samarbejdet udbyder (AAU, CBS og SDU). Desuden var CRT aktiv i en arbejdsgruppe med det formål at arbejde hen imod oprettelsen af et meritforløb som videregående forløb til serviceøkonomuddannelsen, som i øjeblikket udbydes på Bornholms Erhvervsskole (Baltic Sea Academy). Meritforløbet skulle være knyttet til professionsbacheloruddannelsen i leisure management på Handelshøjskolecentret CEUS i

Nykøbing F. Arbejdsgruppen bestod af repræsentanter fra erhvervsskolen, CRT og Bornholms Akademi.

Der har endvidere været gjort forsøg på at etablere et uddannelses- og forskningsmæssigt samarbejde mellem de nævnte deltagere i arbejdsgruppen og Lunds Universitet (servicemanagement uddannelsen på Campus Helsingborg), CEUS og Fachhochschule Stralsund. Desværre har det for nærværende ikke vist sig muligt at finde penge til et sådant projekt.

Publikationer

Efter en nedgang i publikationsaktiviteterne i 2003 bød 2004 på en markant forbedring på dette område. Totalt set drejede det sig om noget nær en fordobling - fra 22 til 39 publikationer.

Denne positive tendens fortsatte dog ikke i 2005, hvor det samlede antal publikationer blev optalt til 28 ved årets udgang. Nedgangen skyldes især et fald i antallet af videnskabelige artikler, bogkapitler og konferencebidrag. Antallet af udgivne working papers fra eget forlag samt publikationer i forbindelse med konsulentarbejde er derimod på niveau med det foregående år eller i fremgang. En tendens der ser ud til at fortsætte i 2006.

Bestyrelsen ser frem til målsætningen for 2006 om at styrke den forskningsrelaterede, videnskabelige publiceringsaktivitet.

Netværk og samarbejdspartnere

Som værende en projektbaseret institution der udfører forskningsbaseret udviklingsaktivitet og med krav om en betydelig ekstern indtjening, er CRT afhængig af et omfattende nationalt og internationalt netværk. CRT's muligheder for at få finansieret og gennemført projekter afhænger dels af relationer til myndigheder og organisationer, der har en interesse i at anvende CRT, dels af samarbejde med andre vidensinstitutioner, der skal sikre den nødvendige kompetencemæssige bredde og

kvalitet. Samtidig skal CRT kunne konkurrere om og gennemføre kvalificerede konsulenthverv.

CRT har fortsat arbejdet på at styrke relationerne til følgende centrale aktører: Bornholms Regionskommune, Destination Bornholm, VisitDenmark samt B7-øerne, Island Commission og CPMR, der er lobbyorganisationer inden for EU. Samarbejdet med andre vidensinstitutioner omfatter primært Aalborg Universitet, Handelshøjskolen i København, Syddansk Universitet i Esbjerg, Center for Forskning og Udvikling i Landdistrikter, Campus Helsingborg (Lunds Universitet), Nordregio, Högskolan på Gotland, Mittuniversitetet i Östersund, Baltic Business Research Institute (Kalmar Högskola), Eurisles (Korsika) og Institute for Islands Studies, University of Prince Edward Island, Canada.

Det er en væsentlig målsætning for centret at bibeholde og udvide dette institutionelle netværk i forbindelse med nye projekter. Desuden er det også vigtigt at være opmærksom på, at centret har tætte kontakter til enkeltpersoner på en række universiteter og vidensinstitutioner i hele verden. Derudover indbyder CRT gæsteforskere til besøg på centret med det formål at involvere dem i nogle af centrets projekter og andre aktiviteter.

Bestyrelsen anser det af strategisk betydning, at CRT har et stærkt og vidtforgrenet nationalt og internationalt netværk og understreger vigtigheden af, at disse aktiviteter opretholdes og anvendes med henblik på at generere både forsknings- og udviklingsprojekter.

Forholdet til Regionalt Vækstforum og Bornholms Regionskommune

I løbet af året er Det midlertidlige Vækstforum for Bornholm blevet etableret, og CRT er repræsenteret ved direktøren. Vækstforum bliver en vigtig ramme for udarbejdelse af strategiske udviklingsområder for Bornholm, og CRT har allerede fået til opgave at levere et antal større analyser, blandt andet grundlaget for en turismestrategi for Bornholm.

Centret samarbejder fortsat tæt med Bornholms Regionskommune på grundlag af den rolle, regionskommunen har i centrets vedtægter og i administrationen af finanslovsbevillingen. Derudover har centret og regionskommunen samarbejdet om flere konkrete udviklingsprojekter, hvor regionskommunen har rekvireret ydelser hos centret.

Bestyrelsen anser det for positivt og i CRT's langsigtede interesse, at samarbejdet med vækstforum og regionskommunen er velfungerende.

Personale

I løbet af 2004 gjordes store investeringer på personalesiden. To nye udviklingsmedarbejdere samt en projektassistent blev ansat, således at CRT ved indgangen af 2005 havde 17 ansatte heraf tre i administrationen. Af de i alt 14 forsknings- og udviklingsmedarbejdere var to forskere på deltid fra henholdsvis et svensk og et amerikansk universitet.

Fagligt afspejler centrets kompetencer, at CRT er en udviklingsorienteret vidensinstitution baseret på et samfundsvidenskabeligt grundlag. Således varierer den faglige bredde fra erhvervsøkonomer til sociologer og ikke mindst indeholder den samlede personalegruppe både praktisk udviklings- og forskningserfaring på alle videnskabelige niveauer.

CRT's ledelsesgruppe bestående af direktør Peter Billing, souschef Tage Petersen og administrator Mikkel Toudal har det overordnede ansvar for den strategiske planlægning af centrets virksomhed og langsigtede udvikling. Ledelsen har afholdt regelmæssige møder og hver anden uge er afholdt centermøder, der fungerer som et forum for gennemgang og diskussion af de daglige aktiviteter såvel som centrets udvikling.

Pga. de økonomiske problemer har det været nødvendigt at gennemføre en drastisk reduktion af centrets medarbejderstab. Det indebærer, at to forsknings- og udviklingsmedarbejdere samt centrets it-medarbejder er opsagt, og tre

medarbejdere har fået reduceret arbejdstid (modsvarende én fuldtidsstilling). Derudover skal organisationen, projektplanlægning og -styring effektiviseres.

Bestyrelsen anser det som beklageligt men nødvendigt at medarbejderstaben mindskes, og det bør være højt prioriteret at sikre det økonomiske grundlag for at antallet af medarbejdere snarest kan øges igen.

Det økonomiske resultat

Regnskabet for 2005 viser et underskud på 344.642 kr. Det betyder, at centrets egenkapital ved indgangen til 2006 er reduceret til 202.577 kr. Resultatet fremkommer på grundlag af indtægter på 9,5 mio. kr., projektudgifter på 7,1 mio. kr. og øvrige udgifter på 2,7 mio. kr. Af indtægterne er ca. 58% eller 5,5 mio. kr. kommet fra bevillingen fra Videnskabsministeriet. Øvrige indtægter har udgjort ca. 4 mio. kr.

I forhold til budgettet for 2005 bemærker bestyrelsen blandt andet følgende forhold:

- Målet for **andre projektindtægter** blev nået med en indtægt på 4 mio. kr. mod de budgetterede 3,9 mio. kr.
- **Projektomkostningerne** blev 1,1 mio. kr. højere end budgetteret. Overskridelserne for rejser blev på 46 % og for øvrige direkte udgifter godt 100 %. Af de 1.008.696 kr., der er brugt på øvrige direkte udgifter, er ca. 680.000 kr. brugt på eksterne konsulenter og underleverandører i projekterne.
- Udgifter til centrets **basisomkostninger**, der ikke er relateret til projekter, det vil sige administration, husleje, kontorhold, m.v. udgør med 2,7 mio. kr. ca. 28 % af centrets samlede omkostninger.

Bestyrelsen er tilfreds med det høje aktivitetsniveau på centret, som omsætningen afspejler, men bestyrelsen ønsker øget indtjening på centrets eksterne projektaktiviteter. Overordnet er bestyrelsen ikke tilfreds med, at centret fik underskud i 2005. Bestyrelsen har løbende understreget beho-

vet for at styrke egenkapitalen, og det er et helt centralt krav til 2006. Samtidig understreger bestyrelsen at de besparelser for 2006, der blev vedtaget i november 2005, har lagt fundamentet til en sundere økonomi.

Bestyrelsen har på den baggrund godkendt regnskabet for 2005 og indstiller det sammen med årsberetningen til godkendelse i Bornholms kommunalbestyrelse.

Forventninger til 2006

Som påpeget i ovenstående afsnit, har centret i 2005 nået et niveau for så vidt angår projektindtægter og –aktiviteter, som var helt i tråd med den udvikling bestyrelsen ønskede. Imidlertid har den hastige udvikling udsat centrets organisation, projektstyring og personale for et hårdt pres, hvilket har resulteret i høje omkostninger og underskud.

I 2006 står CRT derfor foran et år, hvor økonomien skal styrkes, organisationen effektiviseres og styringen forbedres. Det er bestyrelsens vurdering, at det indsatsprogram som nu gennemføres skaber de rette forudsætninger for at CRT i de kommende år fortsætte udviklingen til en vidensinstitution med regional relevans og international betydning.

Samtidig ser bestyrelsen med forventning frem mod den evaluering af CRT, som VTU gennemfører i 2006, og som bør kunne give et velovervejede grundlag for de strategiske indsatsområder, centret bør arbejde inden for i de kommende år.

Bestyrelsen takker centrets personale og afgiver hermed årsberetningen til Bornholms Regionskommune.

Vedtaget på bestyrelsesmødet den 23. marts 2006

Publikationer

Tidsskriftsartikler, internationale, peer-review

Nilsson, Per Åke, Petersen, Tage og Wanhill, Stephen (2005): *Public Support for tourism SMEs in Peripheral Areas: the Arjeplog, Northern Sweden*. Service Industry Journal no. 4.

Videnskabelige artikler i øvrigt, internationale

Petersen, Tage & Getz, D. (2005): *Growth and Profit-oriented Entrepreneurship among Family Business Owners in the Tourism and Hospitality Industry*. International Journal of Hospitality Management 24, pp. 219 - 42.

Monografier, eksterne forlag, internationale

Ioannides, Dimitri (2005): *Re-engineering established products and destinations*. In D. Buhalis and C. Costa (eds.) *Tourism Business Frontiers: consumers, Products and Industry*. Elsevier Butterworth Heinemann, pp. 77 - 84.

Monografier, eksterne forlag, nordiske

O'Dell & Billing, P. (2005): *Experiencescapes. Tourism, Culture and Society*. Copenhagen Business School Press.

Working Papers, primært eget forlag

Billing, Peter & Hedetoft, Anders (2005): Interreg IIIA projekt *Helhedsorienteret udvikling og delregionale roller i Øresundsregionen. Fas II – Förslag till insatsområden. Ett analys- och diskussionsunderlag*. Center for Regional- og Turismeforskning.

Billing, Peter & Hedetoft, Anders (2005): Interreg IIIA projekt *Helhedsorienteret udvikling og delregionale roller i Øresundsregionen. Globalisering och regional utveckling i ett helhetsorienterat perspektiv. Perspektiverande inspiration*. Center for Regional- og Turismeforskning.

Marcussen, Carl Henrik (2005): *Destination Danmark på nettet – Online booking af danske feriehuse, hoteller og andre overnatningstjenester 2004-2005*. Center for Regional- og Turismeforskning.

Nilsson, Per Åke et al (2005): *Cruise tourism in the Baltic and Bothnian Sea*. Center for Regional- og Turismeforskning.

Nilsson, Per Åke (2005): *The White Sea Extension – Possible connections between the Bothnian Arc and Karelia*. Center for Regional- og Turismeforskning.

Nilsson, Per Åke (2005): *Pikareitti – Hurtigruten. An alternative for the gulf of Bothnia?* Center for Regional- og Turismeforskning.

Pallikaras, Anna (2005): *En platform for vidensbaseret udvikling af turismeerhvervet på Bornholm – Udvikling af golf på Bornholm – nye forslag*. Center for Regional- og Turismeforskning som led i projekt under Den Europæiske Socialfond.

Conference papers, proceedings

Anell, Barbro I. (2005): *How to run a world-class boondoggle*. Paper præsenteret ved *NFF 2005, 18th Scandinavian Academy of Management Meeting*, Århus, 18. – 20. august.

Ioannides, D. and Billing, P. (2005): *Transboundary Collaboration in Tourism in an Open Border Setting: A Case Study of the Swedish-Finnish Border*. Paper præsenteret ved *Border Tourism and Community Development Conference*, Xishuangbanna, Yunnan Province, Kina, 6. – 9. juli.

Hartl, Ann (2005): *Turisme – nye underværker?* Center for forskning og udvikling i landdistrikter, Erhverv i landdistrikter mellem natur og ny udvikling, Esbjerg, maj

Hedetoft, Anders (2005). *Development of tourism in Neringa, Lithuania*. Paper præsenteret ved *1st International Baltic Sea conference on Sustainable development*, University of Technology, Wismar, Tyskland.

Larsen, Nino Javakhishvili (2005): *Action proposals for tourism development in Euroregion Baltic. Establishment of Tourism Development Working Group (TDWG)*. Præsenteret ved *1st International Baltic Sea Conference on Sustainable development*, University of Technology, Wismar, Tyskland, april.

Conference papers, upublicerede

Billing, Peter (2005): *Designing a Global Island Destination – Bornholm, Denmark?* Præsenteret ved *International Academy for the Study of Tourism*, Bi-Annual conference, Beijing, Kina.

Billing, Peter (2005): *The Changing Landscape of Regional Governance and the Impacts for the Island of Bornholm*. Præsenteret ved konferencen *Big Lessons From Small Places*, Twillingate, Newfoundland, Canada, October.

Billing, Peter (2005): *Sustainable Tourism Development and EU Policy*. Præsenteret på *25th Annual Conference of the CPMR Islands Commission*. Martinique, 14.-15. april.

Billing, Peter & Ioannides, Dimitri (2005): *Sustainable Tourism Development. A Comprehensive Framework Approach*. Præsenteret på *2nd Meeting of the Working Group on Sustainable Tourism, CPMR Inter-Mediterranean Commission*. Korfu, 13. maj.

Hartl, Ann (2005): *Den gode oplevelse i servicevirksomhedens perspektiv*. Det danske Erhvervsakademis fokusuge 2005, Randers, marts.

Hartl, Ann (2005): *Turismeudvikling i udkantsområder*. Midt-Nord Turisme turistrigsdag, maj.

Hartl, Ann (2005): *Hvordan blev Bornholm cykelturisternes ø?* Turistdelegationen, Tylösand, august.
Hartl, Ann (2005): *Sydfyn og fremtiden – Oplevelsesindustrien*. SeniorErhvervs 10-års jubilæumskonference, Svendborg, september.

Ioannides, Dimitri & Billing, Peter (2005): *Seminar paper on Carrying Capacity*. Præsenteret på Interreg IIIC konferencen *GEDERI – Sustainable Tourism*. Bornholm, 26. - 27. maj.

Ioannides, Dimitri & Billing, Peter (2005): *Theme paper on Sustainable Tourism*. Præsenteret på Interreg IIIC konferencen *GEDERI – Sustainable Tourism*. Bornholm, 26. - 27. maj.

Manniche, Jesper, Larsen, Nino Javakhishvili & Testa, Stefania (2005): *New ventures, entrepreneurs, and local environment. A study on six peripheral areas*. Præsenteret på *RSA International Conference Regional Growth Agendas*, Aalborg Universitet, 28. - 31. maj.

Manniche, Jesper, Larsen, Nino Javakhishvili and Testa, Stefania (2005). *New businesses and entrepreneurs in peripheral Nordic areas*. Præsenteret på CFUL konferencen *Dansk landdistriktsforskning - nu og i fremtiden*, Esbjerg, 29. november.

Publikationer i forbindelse med udredningsarbejde og konsulentarbejde

Hedetoft, Anders & Holm, Tyge A. (2005): *Trænetværk – Bornholm*. Rapport fra Møbelfabrikken i Nexø.

Hedetoft, Anders & Jensen, Hasse (2005). *Bornholmske erfaringer – Borgerforeningernes rolle efter kommunesammenlægningen*. Center for Regional- og Turismedforskning.

Toudal, Mikkel (2005): *Rapport om de bornholmske virksomheders muligheder i de nye EU-lande i Østersøregionen*. Udarbejdet for Bornholms ErhvervsCenter i samarbejde med LE-Consult.

Toudal, Mikkel (2005): *Guide til bornholmske virksomheders muligheder i de nye EU-lande*. Udarbejdet for Bornholms ErhvervsCenter i samarbejde med LE-Consult.

Populærvidenskabelig formidling, artikler o.l.

Billing, Peter (2005): *Global Tourism in a Scandinavian Perspective*. Gæsteforelæsning ved Nanjing University. Kina, 13. September.

Billing, Peter (2005): *Konsten att designa framtiden. Faktor X och den gotländska inspirationen*. Oplæg ved seminar i projektet *Bornholm i Oplevelsesøkonomien*, Nexø, juni.

Hedetoft, Anders & Gylling, Morgen (2005). *Hvad gør de bedste bedre – Inspiration til unge landmænd*. Undersøgelse fra Fødevarerøkonomisk Institut publiceret på Landbrugsforlaget.

Jensen, Anja Bach (2005): artikel: *Turisme på kanten – fra det østligste Danmark til det vestligste England*. Bornholms Tidende, 2. juni.

Jensen, Hasse (2005): artikel: *To tredjedele uofficielt – Privatturismen giver smør på brødet*. Bornholms Tidende, 21. oktober.

Årsregnskab 2005

	Budget 2005	Regnskab 2005	Noter
INDTÆGTER			
Projektindtægter			
VTU-bevilling	5.400.000	5.500.000	1
Andre projektindtægter	3.900.000	4.010.411	2
Øvrige indtægter			
Tilskud fra BRK	200.000	0	3
Refusioner	10.000	0	
Indtægter i alt	9.510.000	9.510.411	
UDGIFTER			
Projektomkostninger			
Projektløn	5.039.993	5.399.992	4
Rejser	500.000	728.157	5
Øvrige direkte udgifter	500.000	1.008.696	5
Projektomkostninger i alt	6.039.993	7.136.844	
Øvrige udgifter			
Administrativ løn	1.361.244	1.274.755	
Øvrige personaleudgifter	70.000	-50.407	6
Øvrige administrative udgifter	705.000	604.289	7
Edb	150.000	182.730	
Bibliotek	50.000	36.831	
Publikationer	50.000	-2.472	
Generelle rejser	40.000	15.806	
Efteruddannelse	40.000	42.653	
Øvrige, personaleudgifter	75.000	70.893	
Generelle møder og repræsentation	150.000	137.978	
Kontorhold	150.000	119.869	
Bygninger	900.000	815.109	8
Administrationsbidrag BRK	100.000	15.000	
Revision	120.000	82.200	9
Øvrige udgifter i alt	3.256.244	2.740.945	
Udgifter i alt	9.296.237	9.877.790	
Resultat før finansielle poster	213.763	-367.379	
Renteindtægter	25.000	22.736	
Resultat	238.763	-344.642	

Noter til årsregnskab 2005

1. **VTU-bevilling.** Årsrapporten for regnskab for de 5,5 mio. kr. er indsendt til godkendelse af Videnskabsministeriet.
2. **Andre projektindtægter.** Vedlagt findes en oversigt over de projekter, der er blevet arbejdet på i 2005. For hvert projekt er der angivet en overheadprocent, samt i hvilken grad projekterne er finansieret af statslige midler. En lav overhead-procent kan være udtryk for bevillingsregler, som fx for EU-projekter, eller et overforbrug af timer i forhold til det budgetterede.
3. **Tilskud fra BRK.** Tilskuddet fra regionskommunen afspejler en momsrefusion, da budgettet for 2005 var lagt på grundlag af udgifter inklusiv moms. Regnskabet er lavet eksklusiv moms, derfor er der ikke bogført et tilskud. Til gengæld betyder det, at udgiftsposterne "øvrige direkte udgifter", "øvrige administrative udgifter", "bygninger" og "revision" ikke er belastet af moms. De samlede momsudgifter har været ca. 321.015 kr. i 2005.
4. **Projektløn.** De samlede lønomkostninger på 6,56 mio. kr. i regnskabet er ca. 93.000 kr. eller ca. 1,4 % højere end i budgettet, men flere af lønudgifterne er afholdt som projektløn. Lønudgifterne udgør således to tredjedele af centrets samlede udgifter.
5. **Rejser og øvrige direkte udgifter.** Udgifter til projektgennemførelse blev 1,1 mio. kr. højere end budgetteret. Overskridelserne for rejser blev på 46% og for øvrige direkte udgifter godt 100%. Af de 1.008.696 kr., der er brugt på øvrige direkte udgifter, er ca. 680.000 kr. brugt på eksterne konsulenter og underleverandører i projekterne.
6. **Øvrige personaleudgifter.** En konto af teknisk art, der skal ses i forbindelse med de to andre lønkonti: Projektløn og administrativ løn. Kontoen bruges til fordeling af lønnen på projektkonti og afholdelse af ferie mv.
7. **Øvrige administrative udgifter.** Posten omfatter, som det fremgår af regnskabet, en række mindre poster, hvor der generelt er brugt mindre end budgetteret.
8. **Bygninger.** Posten omfatter husleje, varme, el, rengøring mv. Herunder udgifterne til centrets lejlighed til gæsteforskere.
9. **Revision.** Det mindre forbrug i forhold til budgettet skyldes først og fremmest, at regnskabet er opgjort eksklusiv moms i modsætning til budgettet. Desuden er i højere grad end tidligere overført revisionsudgifter til projekter.

Projektoversigt til årsregnskab 2005

Opdateret 9. marts 2006

	Regnskab 2005	Statslig finansiering	Statslig finans %	Overhead %
Hovedprojekt 1				
Generel Ø-studier	1.008.097	972.037	96%	102%
Seagull	28.486	28.486	100%	100%
Island Commision	87.781	87.781	100%	100%
Mål 2 Ø-netværk	506.276	366.635	72%	42%
ESPON	29.205	-	0%	315%
Delregionale roller	143.387	3.490	2%	25%
Gederi	135.536	135.536	100%	100%
Evaluering G+K	22.260	-	0%	20%
Insulare arbejdsmarked	261.306	261.306	100%	100%
Gæsteforsker Ø-studier	6.731	6.731	100%	0%
SWOT-analyse	61.949	61.949	100%	100%
Seminar for Latvian Managers	55.582	-	0%	20%
Østersøhandel	519.170	-	0%	4%
Undervisning G+K	10.000	-	0%	-37%
Borgerforeningernes rolle	232.000	-	0%	-5%
Generel vidensdeling	107.622	107.622	100%	100%
Eurodite	117.361	72.374	62%	60%
BBDN	296.967	195.732	66%	53%
Programevaluering	141.794	100.321	71%	65%
Bornholms Akademi	270.300	-	0%	45%
Analyse for status vækstforum	32.000	-	0%	4%
Fart på lokale fødevarer	27.634	-	0%	20%
Kultur i nordisk landdistriktpol.	20.673	-	0%	20%
Rundbordssamtaler, vækstforum	42.650	-	0%	100%
Hovedprojekt 1 i alt	4.164.767	2.400.000	58%	
Hovedprojekt 2				
Generel turisme	1.373.464	1.339.498	98%	64%
Tilfredshedsunder. BHT	130.000	-	0%	99%
ViTUS	45.265	45.265	100%	100%
Ø-forsk	359.028	-	0%	0%
Bothnian Arc	645.158	412.567	64%	69%
Trends in internet	115.437	100.536	87%	100%
Familieferie DT	25.621	-	0%	20%
AH ph.d.	8.303	8.303	100%	0%
Gæsteforsker turisme	28.005	28.005	100%	0%
Seagull: Krydstogsturisme	16.292	16.292	100%	100%
Gederi turisme	456.146	399.534	88%	85%
Turisme i Østersøregionen	381.161	-	0%	10%
Innovationskultur	56.000	-	0%	44%
Neringa Destination Development	131.972	-	0%	10%
ENGOCON	124.945	-	0%	41%
Kreative netværk	40.000	-	0%	962%
Fleksible pakkerejse	39.600	-	0%	-6%

Turismestrategier for Bornholm	163.608	-	0%	30%
Vækstdrive	1.628	-	0%	50%
Hovedprojekt 2 i alt	4.141.633	2.350.000	57%	
Hovedprojekt 3				
Generel uddannelse	100.000	100.000	100%	-69%
Turismeplatform - mål2	963.759	650.000	67%	51%
ODA	88.000	-	0%	87%
Konnectprojekt	62.000	-	0%	24%
Hovedprojekt 3 i alt	1.213.759	750.000	62%	
Hovedprojekter i alt	9.520.159	5.500.000	58%	

Samarbejdspartnere

Center for Regional- og Turismeforskning er en projektbaseret institution, der udfører forskningsbaseret udviklingsaktivitet. CRT's muligheder for at få finansieret og gennemført projekter afhænger dels af relationer til myndigheder og organisationer, der har en interesse i at anvende CRT, dels af samarbejde med andre vidensinstitutioner, der skal sikre den nødvendige kompetencemæssige bredde og kvalitet. Samtidig skal CRT kunne konkurrere om og gennemføre kvalificerede konsulenthverv.

Centrets samarbejdspartnere, kunder samt primære netværk har i 2005 været:

Lokale

Bornholms Akademi
Bornholms ErhvervsCenter
Bornholms Erhvervsskole
Bornholms Regionskommune
Bornholmske Borgerforeningers Samvirke
Bornholmstrafikken A/S
Destination Bornholm
Det midlertidige vækstforum for Bornholm
Glas og Keramikskolen Bornholm
Gourmet Bornholm
Konnnect Kommunikation
Leader+ Bornholm

Nationale og nordiske

Baltic Business School, University of Kalmar, Sverige
Campus Helsingborg/Lunds Universitet, Sverige
Center for Forskning og Udvikling i Landdistrikter
Center for Oplevelsesudvikling
CEUS, Handelshøjskolecentret i Nykøbing F
Copenhagen Business School
Foreningen De Kreative Byer
Kultur og Kommunikation
Landbrugets Rådgivningscenter, Skejby
Mitthögskolan i Östersund, Sverige
Nordisk Ministerråd
Nordregio, Stockholm, Sverige
Sammenslutningen af Danske Småøer
Syddansk Universitet
VisitDenmark
Aalborg Universitet

Internationale

Centre for Urban and Regional Studies, University of Birmingham, England
Dept. of Geography, Geology, and Planning, Missouri State University, Springfield, USA
Eurisles, Corsica, Frankrig
Institute for Island Studies, University of Prince Edward Island, Canada
Islands Commission / CPMR
Neringa Kommune, Litauen
School of Hotel and Tourism Management, The Hong Kong Polytechnic University, Kina
The Faculty of Tourism and Hospitality Management, St. Petersburg University of Engineering and Economics (ENGECON), Rusland
The Leslie Harris Centre of Regional Policy and Development, Memorial University of Newfoundland, Canada

Gæsteforskere

Stefania Testa

Department of Communication, Computer and System Sciences, University of Genoa, Italien (3. januar – 18. februar).

Harald Standl

Bamberg Universitet, Tyskland (3. - 9. april og 14. - 16. november).

Godfrey Baldacchino

Institute for Island Studies, University of Prince Edward Island (UPEI), Canada (23. - 25. april).

Michel Biggi

Eurisles, Corsica, Frankrig (22. - 25. april).

Jasmin Garraway

Department of Sustainable Tourism, Association of Caribbean States (ACS), Trinidad & Tobago. (25. – 30. maj).

Mary Harrington

Galen Catholic College, Wangaratta, Victoria, Australien (27. - 28. september 2005).

Dr. Feifei Xu

Nanjing University, Kina (16. - 24. november).

Workshops og konferencer

Island Networkshop

Workshop på Hotel Siemensens Gaard, Svaneke. Deltagere: repræsentanter fra BRK, B7-øerne Saremaa, Gotland og Åland samt forskere fra Eurisles, UPEI og CRT (23. – 24. april).

GEDERI – Sustainable Tourism

Konference på Hotel Fredensborg, Rønne. Deltagere: repræsentanter fra otte europæiske øregioner samt repræsentanter fra BRK og det bornholmske turisterhverv (25. – 28. maj).

ENGECON – teachers training programme

Uddannelsesprogram i samarbejde med Bornholms Erhvervsskole. Deltagere: 12 undervisere fra The Faculty of Tourism and Hospitality Management, St. Petersburg University of Engineering and Economics (ENGECON) (2. – 13. oktober).

Fart på lokale fødevarer

Workshop på CRT. Deltagere: fødevarereproducenter fra de danske småøer og Bornholm samt Leader+ koordinatorene fra Bornholms LAG og De Danske Småøers LAG (5. - 6. december).

Bestyrelse pr. 31.12.2005

- Direktør Hallgeir Aalbu, formand
- Prefekt Magnus Jirström
- Udviklingsdirektør Lars Erik Jønsson
- Professor Christian Wichmann Matthiessen
- Lektor Janne Liburd
- Vicedirektør Janus Krarup
- Direktør Jørgen Kvist
- Regionsrådsmedlem Annelise Molin
- Udpeget af regionsrådet Kristian Kirk Mailand
- Turistchef Pelle Dam Olsen
- Specialkonsulent Lene Feldthus Andersen.

Center for Regional- og Turisdeforskning ledes af en bestyrelse udpeget for 2003-2006 bestående af 11 medlemmer, der udpeges af Bornholms Regionsråd. Regionsrådet udpeger til bestyrelsen:

- to medlemmer fra Bornholms Regionsråd
- et medlem fra regionskommunens direktion
- et medlem efter indstilling fra Bornholms Erhvervsråd
- et medlem efter indstilling fra den tværministerielle arbejdsgruppe vedr. Bornholm
- et medlem efter indstilling fra VisitDenmark
- fire medlemmer, der udpeges ud fra deres faglige kompetencer og forskningsmæssige relevans for centrets virksomhed.

Desuden udpeger centrets medarbejdere en repræsentant til bestyrelsen.

Personale pr. 31.12.2005

Ledelse

Peter Billing, direktør, fil.dr.

Arbejdsfelt: regionalisering, regional identitet, byplanlægning, kultursociologi, fritids- og sportsstudier, oplevelsesøkonomi, turismehistorie.

Tage Petersen, souschef, cand.comm.

Arbejdsfelt: perifere regioners konkurrence- og udviklingsmuligheder, regional uddannelsespolitik, afledte erhvervseffekter af turisme, entreprenørskab og små virksomheder.

Mikkel Toudal, administrator, cand.scient.pol.

Arbejdsfelt: projekt- og økonomistyring, kontrakter, personale spørgsmål og fundraising. Projektarbejde inden for regional udvikling, østersøregionen og evaluering.

Forskning og udvikling

Lene Feldthus Andersen, specialkonsulent, MSc

Arbejdsfelt: erhvervsfremme og -udvikling, bæredygtig turismeudvikling, projektudvikling, -ledelse og -evaluering, integration af forskning i udviklingsprojekter.

Barbro Anell, seniorforsker, professor

Arbejdsfelt: afvikling, forandring og udvikling inden for organisationer og brancher, virksomhedsorganisation (privat og offentlig), projektstyring, projektbaserede organisationer, økonomisk vurdering af projekter og programmer.

Ann Hartl, seniorforsker, ph.d., BSc

Arbejdsfelt: turismemarkedsføring, markedsføringsstrategier, strategiudvikling, destinationsudvikling og netværksamarbejde samt netværksdannelse blandt turistvirksomheder, kulturturisme og bæredygtig turisme.

Anders Hedetoft, konsulent, ph.d, HD, cand.agro.

Arbejdsfelt: entreprenørskab, ledelse og udvikling af små virksomheder, virksomhedssamarbejde.

Dimitri Ioannides, professor, ph.d.

Arbejdsfelt: udbudssiden inden for turisme, herunder entreprenørskab og små virksomheder, problemstillinger

i relation til udvikling af øer, bæredygtig turisme i øregioner.

Anja Bach Jensen, udviklingsmedarbejder

Arbejdsopgaver: projektarbejde, surveys, kommunikationsopgaver, bistand i forbindelse med møder og kurser.

Hasse Jensen, projektassistent

Arbejdsopgaver: projektarbejde, surveys, oversættelse (svensk og engelsk), behandling af data i SPSS, ansvarlig for centrets bibliotek.

Nino Javakhishvili Larsen, konsulent, MA, MSc.

Arbejdsfelt: regionalpolitik og -udvikling, miljøledelse, turismeudvikling, projektstyring.

Jesper Manniche, seniorforsker, cand.tech.soc.

Arbejdsfelt: regional udvikling og regional erhvervs politik, virksomheders brug af informations- og kommunikationsteknologi (IKT), innovation og læring i små og mellemstore virksomheder.

Carl Henrik Marcussen, seniorforsker, ph.d., MBA

Arbejdsfelt: anvendelse af informations- og kommunikationsteknologi til markedsføring og salg af rejse- og turismeserviceydelser.

Per Åke Nilsson, seniorforsker, fil.lic.

Arbejdsfelt: landboturisme, regional udvikling, rekreativ kapital.

Anna Pallikaras, udviklingsmedarbejder, cand.scient.soc.

Arbejdsfelt: kulturturisme, World Heritage Sites, bæredygtig turisme ud fra et miljøperspektiv, små virksomheder i udkantsområder, uddannelsespolitik i udkantsområder.

Administration

Bente Hansen, fuldmægtig

Arbejdsopgaver: regnskab, løn, rejse- og mødeplanlægning, sekretærfunktioner, korrekturlæsning og rapportredigering.

Lena Kurtzhals, it-ansvarlig

Arbejdsopgaver: daglig drift af centrets it-system.